

Hana Březinová

Účetní předpisy pro podnikatele

(zákon o účetnictví,
prováděcí vyhláška k zákonu,
České účetní standardy)

Komentář



Wolters Kluwer

KOMENTÁŘE WOLTERS KLUWER

Účetní předpisy pro podnikatele
(zákon o účetnictví, prováděcí vyhláška k zákonu,
České účetní standardy)

Komentář

Hana Březinová

Účetní předpisy pro podnikatele

(zákon o účetnictví,
prováděcí vyhláška k zákonu,
České účetní standardy)

Komentář

Vzor citace: BŘEZINOVÁ, H. *Účetní předpisy pro podnikatele. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 504 s.

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Březinová, Hana

Účetní předpisy pro podnikatele (zákon o účetnictví, prováděcí vyhláška k zákonu, České účetní standardy) : komentář / Hana Březinová. -- Vydání: první. -- Praha : Wolters Kluwer, 2016. -- (Komentáře Wolters Kluwer)
ISBN 978-80-7552-064-7

657 * 657:006.3 * 351.72 * (437.3)

- účetnictví -- Česko
- účetní standardy -- Česko
- zákony
- právní předpisy
- komentáře

657 - Účetnictví [4]

Právní stav publikace k 1. 1. 2016

Obsah této publikace naleznete také v ASPI.



Wolters Kluwer



E-kniha je dostupná na www.obchod.wolterskluwer.cz

©Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016

978-80-7552-064-7 (brož.)

978-80-7552-065-4 (e-pub)

978-80-7552-066-1 (pdf)

978-80-7552-067-8 (mobi)

OBSAH

Předmluva	XI
O autorece	XIII
Seznam použitých zkratk	XIV

ZÁKON O ÚČETNICTVÍ

§ 1–8 ČÁST PRVNÍ – OBECNÁ USTANOVENÍ	1
§ 1 <i>Bez názvu</i>	1
§ 1a Subjekty veřejného zájmu	6
§ 1b–1c Kategorie účetních jednotek a kategorie skupin účetních jednotek	7
§ 1d Vymezení některých pojmů	9
§ 1e–1f <i>Bez názvu</i>	10
§ 2 Předmět účetnictví	13
§ 3–8 <i>Bez názvu</i>	14
 § 9–17 ČÁST DRUHÁ – ROZSAH VEDENÍ ÚČETNICTVÍ, ÚČETNÍ DOKLADY, ÚČETNÍ ZÁPISY A ÚČETNÍ KNIHY	 33
§ 9 Rozsah vedení účetnictví	33
§ 11 Účetní doklady	35
§ 12 Účetní zápisy	37
§ 13 Účetní knihy	38
§ 13a Zjednodušený rozsah účetnictví	40
§ 13b Jednoduché účetnictví	42
§ 14 Směrná účtová osnova a účtový rozvrh	44
§ 16 Ostatní ustanovení o účetních knihách	45
§ 17 Otevírání a uzavírání účetních knih	46
 § 18–23b ČÁST TŘETÍ – ÚČETNÍ ZÁVĚRKA	 52
§ 18 Účetní závěrka	52
§ 19 Rozvahový den	55
§ 19a Použití mezinárodních účetních standardů pro účtování a sestavení účetní závěrky	59
§ 20 Ověřování účetní závěrky auditorem	62
§ 21 Výroční zpráva	64

§ 21a	Způsoby zveřejňování	65
§ 22	Konsolidovaná účetní závěrka	69
§ 22a–23	<i>Bez názvu</i>	71
§ 23a	Použití mezinárodních účetních standardů v konsolidaci	77
§ 23b	Účetní výkazy za Českou republiku	77
§ 24–28 ČÁST ČTVRTÁ – ZPŮSOBY OCEŇOVÁNÍ		79
§ 29–30 ČÁST PÁTÁ – INVENTARIZACE MAJETKU A ZÁVAZKŮ		93
§ 30–32 ČÁST ŠESTÁ – ÚSCHOVA ÚČETNÍCH ZÁZNAMŮ		99
§ 32a–32e ČÁST SEDMÁ – ZPRÁVA O PLATBÁCH ORGÁNŮM SPRÁVY ČLENSKÉHO STÁTU EVROPSKÉ UNIE NEBO TŘETÍ ZEMĚ		103
§ 32a	Rozsah působnosti	103
§ 32b	Obsah zprávy o platbách	105
§ 32c	Konsolidovaná zpráva o platbách	106
§ 32d	Zveřejňování	108
§ 32e	Kritéria rovnocennosti	109
§ 33–40 ČÁST OSMÁ – USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ		110
§ 33	Účetní záznam	110
§ 33a	Průkaznost účetního záznamu	113
§ 34	Přenos průkazného účetního záznamu	116
§ 35	Opravy a ostatní ustanovení o účetních záznamech	117
§ 36	<i>Bez názvu</i>	119
§ 37–37ab	Správní delikty	120
§ 37b	Zmocňovací ustanovení	127
§ 38–40	<i>Bez názvu</i>	127
VYHLÁŠKA č. 500/2002 Sb.		
§ 1–2 ČÁST PRVNÍ – PŘEDMĚT ÚPRAVY A PŮSOBNOST		129
§ 3–44 ČÁST DRUHÁ – ÚČETNÍ ZÁVĚRKA		133
§ 3–4	HLAVA I Rozsah a způsob sestavování účetní závěrky	133
§ 5–19	HLAVA II Obsahové vymezení některých položek rozvahy	142
§ 5	Pohledávky za upsaný základní kapitál	142
§ 6	Dlouhodobý nehmotný majetek	142
§ 7	Dlouhodobý hmotný majetek	149
§ 8	Dlouhodobý finanční majetek	154
§ 9	Zásoby	156
§ 10	Dlouhodobé pohledávky	158
§ 11	Krátkodobé pohledávky	161

§ 12	Krátkodobý finanční majetek	163
§ 12a	Peněžní prostředky	163
§ 13	Časové rozlišení v aktivech rozvahy	164
§ 14	Základní kapitál	165
§ 14a	Kapitálové fondy	166
§ 15	Fondy ze zisku	167
§ 15a	Výsledek hospodaření minulých let	168
§ 16	Rezervy	169
§ 17	Dlouhodobé závazky	171
§ 18	Krátkodobé závazky	172
§ 19	Časové rozlišení v pasivech rozvahy	174
§ 20–38	HLAVA III Obsahové vymezení některých položek výkazu zisku a ztráty	175
§ 20	Náklady vynaložené na prodané zboží	175
§ 21	Služby	176
§ 22	Změna stavu zásob vlastní činnosti	176
§ 23	Aktivace	177
§ 24	Osobní náklady	177
§ 24a	Úpravy hodnot v provozní oblasti	178
§ 25	Jiné provozní výnosy	178
§ 26	Daně a poplatky	179
§ 27	Rezervy v provozní oblasti a komplexní náklady příštích období	179
§ 28	Jiné provozní náklady	180
§ 28a	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku – podíly .	180
§ 29	Výnosy z ostatního dlouhodobého finančního majetku	181
§ 30	Náklady související s ostatním dlouhodobým finančním majetkem	181
§ 31	Úpravy hodnot a rezervy ve finanční oblasti	182
§ 32	Výnosové úroky a podobné výnosy, nákladové úroky a podobné náklady	182
§ 33	Ostatní finanční výnosy	184
§ 34	Ostatní finanční náklady	184
§ 37	Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům .	185
§ 38	Výkaz zisku a ztráty v účelovém členění	185
§ 39–39c	HLAVA IV Uspořádání a obsahové vymezení vysvětlujících a doplňujících informací v příloze v účetní závěrce . .	187
§ 39	Základní informace v příloze v účetní závěrce	187
§ 39a	Další informace v příloze v účetní závěrce některých malých účetních jednotek a mikro účetních jednotek	190
§ 39b	Další informace v příloze v účetní závěrce velké účetní jednotky a střední účetní jednotky	193

§ 39c	Doplňující informace v příloze v účetní závěrce velké účetní jednotky	198
§ 40–43	HLAVA V Úspořádání a obsahové vymezení přehledu o peněžních tocích	199
§ 44	HLAVA VI Úspořádání a obsahové vymezení přehledu o změnách vlastního kapitálu	205
§ 45–46 ČÁST TŘETÍ – SMĚRNÁ ÚČTOVÁ OSNOVA		206
§ 47–61b ČÁST ČTVRTÁ – ÚČETNÍ METODY		208
§ 47	Způsoby oceňování dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku a vymezení nákladů s jeho pořízením souvisejících	208
§ 48	Vymezení nákladů souvisejících s pořízením cenných papírů a podílů	214
§ 49	Způsoby oceňování zásob a vymezení nákladů s jejich pořízením souvisejících	214
§ 50	Vymezení nákladů souvisejících s pořízením pohledávek	216
§ 51	Oceňovací rozdíly při uplatnění reálné hodnoty a ocenění ekvivalencí u cenných papírů a podílů	217
§ 52	Oceňovací rozdíly při uplatnění reálné hodnoty u zajišťovacích derivátů	218
§ 53	Oceňovací rozdíly při uplatnění reálné hodnoty u derivátů k obchodování	221
§ 53a	Oceňovací rozdíly při uplatnění reálné hodnoty u pohledávek, které účetní jednotka nabyla a určila k obchodování	223
§ 54	Ocenění majetku a závazků při přeměně obchodní korporace a okamžik účtování	224
§ 54a	Ocenění majetku a závazků při přeshraniční přeměně obchodní korporace a okamžik účtování	227
§ 54b	Úpravy prováděné s účinky od rozhodného dne	229
§ 55	Postup tvorby a použití opravných položek	231
§ 56	Odpisování majetku	232
§ 56a	Metoda komponentního odpisování majetku	237
§ 57	Postup tvorby a použití rezerv	239
§ 58	Vzájemné zúčtování	240
§ 59	Metoda odložené daně	242
§ 60	Metoda kursových rozdílů	244
§ 61	Metoda ocenění souboru majetku	245
§ 61a	Metoda ocenění při nabytí více než jedné složky majetku převodem či přechodem podle § 24 odst. 3 písm. b) zákona	246
§ 61b	Metoda přechodu z daňové evidence na účetnictví	248

§ 62–67	ČÁST PÁTÁ – KONSOLIDOVANÁ ÚČETNÍ ZÁVĚRKA	250
§ 62	HLAVA I Postup zahrnování účetních jednotek do konsolidačního celku	250
§ 63	HLAVA II Metody konsolidace	251
§ 64–67	HLAVA III Uspořádání, označování a obsahové vymezení položek konsolidované účetní závěrky	254
§ 64	<i>Bez názvu</i>	254
§ 65	Konsolidovaná rozvaha	256
§ 66	Konsolidovaný výkaz zisku a ztráty	257
§ 67	Informace v příloze v konsolidované účetní závěrce	258
§ 69–70	ČÁST ŠESTÁ	261
§ 69	Ustanovení přechodná a závěrečná	261
§ 70	Účinnost	262
Příloha č. 1 – Uspořádání a označování položek rozvahy		263
Příloha č. 2 – Uspořádání a označování položek výkazu zisku a ztráty – druhové členění		267
Příloha č. 3 – Uspořádání a označování položek výkazu zisku a ztráty – účelové členění		269
Příloha č. 4 – Směrná účtová osnova		271
ČESKÉ ÚČETNÍ STANDARDY PRO PODNIKATELE		
ČÚS č. 001	Účty a zásady účtování na účtech	274
ČÚS č. 002	Otevírání a uzavírání účetních knih	279
ČÚS č. 003	Odložená daň	285
ČÚS č. 004	Rezervy	290
ČÚS č. 005	Opravné položky	293
ČÚS č. 006	Kursově rozdíly	297
ČÚS č. 007	Inventarizační rozdíly a ztráty v rámci norem přirozených úbytků zásob	300
ČÚS č. 008	Operace s cennými papíry a podíly	306
ČÚS č. 009	Deriváty	313
ČÚS č. 011	Operace s obchodním závodem	316
ČÚS č. 012	Změny vlastního kapitálu	330
ČÚS č. 013	Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek	341
ČÚS č. 014	Dlouhodobý finanční majetek	356
ČÚS č. 015	Zásoby	362
ČÚS č. 016	Krátkodobý finanční majetek, peněžní prostředky a krátkodobé závazky k úvěrovým institucím	369
ČÚS č. 017	Zúčtovací vztahy	375
ČÚS č. 018	Kapitálové účty a dlouhodobé závazky	393
ČÚS č. 019	Náklady a výnosy	404
ČÚS č. 020	Konsolidace	424
ČÚS č. 021	Vyrovnání, nucené vyrovnání, konkurs a likvidace	440
ČÚS č. 022	Inventarizace majetku a závazků při převodech majetku státu na jiné osoby	445
ČÚS č. 023	Přehled o peněžních tocích	450
ČÚS č. 024	Srovnatelné období za účetní období započaté v roce 2016	455

Typový účtový rozvrh pro podnikatele	472
Rejstřík.....	481

PŘEDMLUVA

Dílo Účetní předpisy pro podnikatele – Komentář vznikl jako samostatná studie základních právních předpisů v oblasti účetnictví podnikatelů s návazností na věcně právní úpravu zejména občanského práva, zákona o obchodních korporacích, předpisů upravujících dluhopisy včetně směnečného práva, s dílčí návazností na daňové předpisy. Autorka systémově navázala na publikaci MÜLLEROVÁ L., VOMÁČKOVÁ H., DVOŘÁKOVÁ D. *Účetní předpisy pro podnikatele. Komentář*. 3., aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009, 604 s. Obsahově nebylo z uvedené publikace ani citováno, ani nebyla převzata žádná stanoviska. Autorka vycházela ze své dlouholeté metodické práce, z vlastních studií, analýz a publikační činnosti.

Účetní předpisy pro podnikatele, které účetní jednotky použijí poprvé v účetním období započatém 1. ledna 2016 a později, byly novelizovány zejména v souvislosti s nabytím účinnosti směrnice 2013/34/EU. Tato směrnice po 35 letech změnila především strukturu, ale i obsah některých položek účetních závěrek a konsolidovaných účetních závěrek obchodních korporací. Do zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, vyhlášky č. 500/2002 Sb. a Českých účetních standardů pro podnikatele se promítly ještě některé dodatečné dopady rekodifikace občanského práva a souvisejícího zákona o obchodních korporacích. Není to pouze pojmový aparát, ale i věcné změny.

Komentář zůstal systémově stejný, tzn. nejprve je analyzován zákon o účetnictví obecně vymezující účetní jednotky, předmět účetnictví, základní povinnosti a práva účetních jednotek, které jsou ve vazbě na směrnici EU dalšími způsoby kategorizovány, východiska daná všeobecnými účetními principy a zásadami. Dále se jedná o vymezení účetních záznamů včetně jejich forem a přenosů, účetních metod se zaměřením na oceňování a odpisování, stanovení obsahu, pravidel a druhů účetních závěrek včetně přístupu k otevírání a uzavírání účetních knih. Zákon řeší obsah a povinnosti související s vypracováním výroční zprávy, nově zprávy o platbách orgánům správy členského státu Evropské unie nebo třetí země, zveřejňování účetních záznamů a posuzuje neplnění povinností účetních jednotek jako správní delikt a stanovuje vyšší pokut.

Návazně na zákon o účetnictví je zpracován komentář obsahově náplně účetních výkazů a přílohy v účetní závěrce (obsah vyhlášky). Autorka se snažila vysvětlit zásady a pravidla používání jednotlivých účetních metod.

V Českých účetních standardech jsou řešeny detailní postupy účtování formou popsanych účetních operací a souvztažností. Přitom byl použit typový účtový rozvrh pro podnikatele, který tvoří přílohu publikace.

Komentář obsahuje řadu tabulek s kategorizací účetních jednotek, jejich povinností, sankcí za správní delikty a u Českých účetních standardů s postupy účtování určitých účetních operací, které vyplývají z jednotlivých ustanovení.

Komentáře jsou názorem autorky, které mohou být vodítkem při uvažování čtenáře, v žádném případě nejsou závazné. Stanovisko k právním předpisům jsou oprávněny vydávat výhradně soudy. Věřím a přeji si, aby i tak byla publikace přínosná a pomohla při zaujetí stanoviska účetního, auditora, ekonoma, právníka či jiného uživatele této publikace.

Text publikace byl zpracován jako výstup výzkumného záměru vnitřního grantového systému Soukromé vysoké školy ekonomické Znojmo s. r. o. *2016K02 Finanční a účetní studie v teorii i praxi současné ekonomiky*.

Hana Březinová

O AUTORCE



Hana Březinová

Doc. Ing. Hana Březinová, CSc. je uznávaným metodikem účetnictví, od roku 1992 působí jako auditorka (partner AUDIT HABR, s. r. o.). Řadu let vedla Metodickou sekci Svazu účetních, aktivně pracuje v Komoře auditorů České republiky, pět let byla předsedkyní výboru pro audit Správy železniční dopravní cesty, s. o.

V akademické činnosti se uplatnila na Vysoké škole ekonomické v Praze, České zemědělské univerzitě, Mendelově univerzitě, Bankovním institutu vysoká škola. V současnosti je rektorkou Soukromé vysoké školy ekonomické Znojmo, kde působí od jejího vzniku

v roce 2005. Její bohatá publikační činnost je zaměřena na finanční účetnictví obchodních korporací se zřetelem na účetní závěrku, účetní a daňová specifika společností s ručením omezeným, insolvenční proces, ale také na účetnictví veřejného sektoru. Je autorkou řady monografií, odborných publikací, skript, studijních opor a článků.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČÚS	České účetní standardy
horní zákon	zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)
insolvenční zákon	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
konsolidační vyhláška státu	vyhláška č. 312/2014 Sb., o podmínkách sestavení účetních výkazů za Českou republiku (konsolidační vyhláška státu)
nařízení ES č. 1606/2002	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 ze dne 19. července 2002, o uplatňování mezinárodních účetních standardů
nařízení ES č. 1893/2006	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1893/2006 ze dne 20. prosince 2006, kterým se zavádí statistická klasifikace ekonomických činností NACE Revize 2
obč. zák.	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
směrnice 2013/34/EU	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26. června 2013 o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniku, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic 78/660/EHS a 83/349/EHS
stavební zákon	zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon
vyhl. č. 325/2015 Sb.	vyhláška č. 325/2015 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které vedou jednoduché účetnictví
vyhl. č. 410/2009 Sb.	vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky

vyhl. č. 501/2002 Sb.	vyhláška č. 501/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi
vyhl. č. 502/2002 Sb.	vyhláška č. 502/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou pojišťovnami
vyhl. č. 503/2002 Sb.	vyhláška č. 503/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, pro zdravotní pojišťovny
vyhl. č. 504/2002 Sb.	vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví
vyhl. o inventarizaci majetku a závazků	vyhláška č. 270/2010 Sb., o inventarizaci majetku a závazků
vyhláška 500	vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví
z. o. k.	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
zák. č. 256/2004 Sb.	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
zák. č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví	zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví
zák. č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví	zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví)
zák. č. 40/1964 Sb.	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
zák. o archivnictví	zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů
zák. o auditorech	zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech
zák. o bankách	zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
zák. o daních z příjmů	zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
zák. o dluhopisech	zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech
zák. o doplňkovém penzijním spoření	zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření
zák. o DPH	zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
zák. o důchodovém spoření	zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření

zák. o investičních společnostech a fondech	zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
zák. o oceňování majetku	zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku
zák. o odpadech	zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů
zák. o podmínkách obch. s povolenkami	zákon č. 695/2004 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů
zák. o přeměnách	zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev
zák. o Rejstříku trestů	zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů
zák. o rezervách	zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů
zák. o rozpočtových pravidlech	zákon č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla
zák. o Sbírce zákonů	zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv
zák. o spořitelních a úvěrních družstvech	zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech
zák. o státním podniku	zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku
zák. o SZIF	zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu
zák. o účetnictví	zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
zák. o veřejných rejstřících	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
zák. o zvláštních řízeních soudních	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
živnostenský zákon	zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

ZÁKON O ÚČETNICTVÍ

zákon č. 563/1991 Sb., ze dne 12. prosince 1991

Ve znění:

zákona č. 117/1994 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 492/2000 Sb., č. 353/2001 Sb., č. 575/2002 Sb.,
č. 437/2003 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 669/2004 Sb., č. 179/2005 Sb., č. 495/2005 Sb.,
č. 57/2006 Sb., č. 81/2006 Sb., č. 230/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 69/2007 Sb.,
č. 261/2007 Sb., 296/2007 Sb., 348/2007 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 304/2008 Sb.,
č. 227/2009 Sb., č. 230/2009 Sb., č. 410/2010 Sb., č. 188/2011 Sb., č. 355/2011 Sb.,
č. 428/2011 Sb., č. 167/2012 Sb., č. 239/2012 Sb., č. 503/2012 Sb., č. 344/2013 Sb.,
č. 221/2015 Sb.

Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky se usneslo
na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ

OBECNÁ USTANOVENÍ

§ 1

(1) Tento zákon zpracovává příslušný předpis Evropské unie¹⁾, zároveň navazuje na přímo použitelný předpis Evropské unie³⁸⁾ a upravuje rozsah a způsob vedení účetnictví, požadavky na jeho průkaznost, rozsah a způsob zveřejňování informací z účetnictví a podmínky předávání účetních záznamů pro potřeby státu.

(2) Tento zákon se vztahuje na účetní jednotky, kterými jsou

- a) právnické osoby, které mají sídlo na území České republiky,
- b) zahraniční právnické osoby a zahraniční jednotky, které jsou podle právního řádu, podle kterého jsou založeny nebo zřízeny, účetní jednotkou nebo jsou povinny vést účetnictví, pokud na území České republiky podnikají nebo provozují jinou činnost podle zvláštních právních předpisů,
- c) organizační složky státu,
- d) fyzické osoby, které jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku,
- e) ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli, pokud jejich obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty, včetně plnění osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obratu, v rámci jejich podnikatelské činnosti přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 000 000 Kč, a to od prvního dne kalendářního roku.
- f) ostatní fyzické osoby, které vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí,

- g) ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou společníky sdruženými ve společnosti, pokud alespoň jeden ze společníků sdružených v této společnosti je osobou uvedenou v písmenech a) až f) nebo h) až l),
- h) ostatní fyzické osoby, kterým povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis,
- i) svěřenské fondy podle občanského zákoníku,
- j) fondy obhospodařované penzijní společností podle zákona upravujícího důchodové spoření a podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření,
- k) investiční fondy bez právní osobnosti podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy, nebo
- l) ty, kterým povinnost sestavení účetní závěrky stanoví zvláštní právní předpis nebo které jsou účetní jednotkou podle zvláštního právního předpisu.

Ustanovení písmen d) až h) se použijí i pro zahraniční fyzické osoby. Tento zákon se vztahuje také na osoby odpovědné za vedení účetnictví podle § 4a.

(3) Tento zákon dále stanoví podmínky zjišťování účetních záznamů pro potřeby státu. Zjišťováním účetních záznamů pro potřeby státu se rozumí soubor činností, které směřují ke shromažďování účetních záznamů od vybraných účetních jednotek a účetních jednotek, o kterých tak stanoví tento zákon nebo zvláštní právní předpis, v centrálním systému účetních informací státu a k sestavení účetních výkazů za Českou republiku. Vybranými účetními jednotkami jsou organizační složky státu, státní fondy podle rozpočtových pravidel, územní samosprávné celky, dobrovolné svazky obcí, Regionální rady regionů soudržnosti, příspěvkové organizace a zdravotní pojišťovny.

(4) Zjišťování účetních záznamů pro potřeby státu, včetně sestavování účetních výkazů za Českou republiku, provádí Ministerstvo financí (dále jen „ministerstvo“), které též spravuje centrální systém účetních informací státu, zajišťuje jeho využívání v rámci monitorovacích, zjišťovacích a kontrolních činností orgánů veřejné správy podle zvláštního zákona a zajišťuje metodickou podporu vybraným účetním jednotkám v rámci zjišťování účetních záznamů pro potřeby státu.

¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26. června 2013 o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic 78/660/EHS a 83/349/EHS.

³⁸⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 ze dne 19. července 2002 o uplatňování mezinárodních účetních standardů, ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 297/2008.

K odst. 1

1. Základem evropské integrace je společné právo Evropské unie, které je nadřazené právním systémům jednotlivých členských zemí. Směrnice EU musí být transponovány, resp. implementovány do práva jednotlivých členů. Pokud se jedná o nařízení EU, jsou obecně závazná a bezprostředně použitelná v každém členském státě.

2. Nově přijatá **směrnice 2013/34/EU** zrušuje původní Čtvrtou a Sedmou směrnici, které regulovaly účetní závěrky vybraných obchodních společností jednotlivých členských států

a konsolidované účetní závěrky. Členské státy musí uvést v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s novou směrnicí do 20. července 2015, přičemž mohou stanovit, že předpisy se použijí na účetní závěrky za účetní období **počínající dne 1. ledna 2016 nebo v průběhu kalendářního roku 2016**.

3. Nově upravené české předpisy musí obsahovat odkaz na směrnici 2013/34/EU, nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení.

4. Zák. o účetnictví stanoví:

- Rozsah a způsob vedení účetnictví; této problematice je věnována především druhá část zákona, kdy je stanoveno vést účetnictví v plném rozsahu (§ 9 odst. 1), avšak zákon umožňuje vybraným subjektům vést účetnictví ve zjednodušeném rozsahu (§ 9 odst. 3); subjekt vedoucí účetnictví v plném rozsahu musí vést účetní knihy v rozsahu a struktuře, které zákon nařizuje (§ 13); zjednodušený rozsah účetnictví umožňuje užší rozsah účtového rozvrhu, spojování vybraných účetních knih, možné omezení aplikace zásady opatrnosti i zkrácený rozsah účetní závěrky (§ 13a, § 18 odst. 4).
- Požadavky na průkaznost účetnictví; účetnictví je podle zák. o účetnictví průkazné, pokud splní podmínky zák. o účetnictví stanovené pro průkaznost účetního záznamu (§ 33a) a pokud účetní jednotka provedla inventarizaci (§ 8); obě dvě podmínky musí být splněny současně.
- Rozsah a způsob zveřejňování informací z účetnictví, čímž je míněno zejména uvedení ve veřejném rejstříku.
- Podmínky předávání účetních záznamů pro potřeby státu.

K odst. 2

5. Zákon taxativně vyjmenovává, na koho se povinnost vést účetnictví vztahuje. Tyto subjekty nazývá účetními jednotkami.

K odst. 2 písm. a)

6. Za účetní jednotku jsou považovány **právnícké osoby**, což jsou organizované útvary, o nichž stanoví zákon, že mají právní osobnost, nebo jejichž právní osobnost zákon uzná (§ 20 obč. zák.). Zároveň tyto právnícké osoby musí mít **sídlo na území České republiky**. Sídlo právnícké osoby se určí při ustavení právnícké osoby, přičemž sídlo může být i v bytě, pokud to nenaruší klid a pořádek v domě. Plná adresa sídla právnícké osoby se zapisuje do veřejného rejstříku (§ 136 obč. zák.).

K odst. 2 písm. b)

7. Právnícké osoby, které nemají sídlo na území České republiky, tj. **zahraniční právnícké osoby**, a také zahraniční jednotky, mající podle tamních zákonů statut účetní jednotky nebo jsou povinny vést účetnictví, pokud na území České republiky podnikají nebo provozují jinou činnost podle zvláštních právních předpisů, jsou účetními jednotkami ve smyslu českého účetního práva a vztahuje se na ně zák. o účetnictví. Zahraniční jednotkou může být ve smyslu písm. b) nejen právnícká osoba, ale také stálá základna, což je pojem používaný v mezinárodních smlouvách a obsahově je totožný s výrazem **stálá provozovna** v § 22 odst. 2 zák. o daních z příjmů. Stálou provozovnou se rozumí místo k výkonu činností fyzických nebo právníckých osob na území České republiky, např. dílna, kancelář, obchod,

staveniště aj., pokud přesáhne doba trvání činnosti na našem území 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců.

K odst. 2 písm. c)

8. **Organizační složky státu** hospodaří s prostředky státního rozpočtu, které stanoví správce kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly. Organizační složky státu hospodaří dále s mimorozpočtovými zdroji. Detailní způsob hospodaření upravují rozpočtová pravidla, tj. zák. o rozpočtových pravidlech v § 45 až 52.

K odst. 2 písm. d)

9. **Fyzická osoba** (§ 18 obč. zák.) může podnikat již od svých 16 let (§ 37 odst. 1 obč. zák.). Do obchodního rejstříku se může fyzická osoba zapsat na základě svého rozhodnutí, a to ať již je státním občanem České republiky, státním občanem některého z členských států EU, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, státním občanem třetího státu, kterému bylo v členském státě Evropské unie přiznáno právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta, nebo další fyzickou osobou, které vzniklo právo podnikat podle živnostenského zákona nebo jiného zákona.

10. Za **podnikatele** je považován ten, kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku (§ 420 obč. zák.). Obč. zák. za podnikatele též považuje každou osobu, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popř. osobu, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.

K odst. 2 písm. e)

11. Povinně se účetní jednotkou stává fyzická osoba – podnikatel, pokud jeho **obrat podle zák. o DPH** včetně plnění osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obrátu, v rámci jeho podnikatelské činnosti **přesáhl** za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku **25 000 000 Kč**. Obratem se pro účely zák. o DPH (§ 4a) rozumí souhrn úplat bez daně, včetně dotace k ceně, které osobě povinné k dani náleží za uskutečněná plnění, kterými jsou dodání zboží a poskytnutí služby, s místem plnění v tuzemsku, pokud jde o úplatu za zdaniitelné plnění, plnění osvobozené od daně s nárokem na odpočet daně, nebo plnění osvobozené od daně bez nároku na odpočet daně, jestliže nejsou doplňkovou činností uskutečňovanou příležitostně. Zák. o DPH do obrátu nezapočítává úplatu za prodej dlouhodobého majetku. Pokud se jedná o obrat osoby povinné k dani, která je společníkem společnosti, v jejímž rámci se uskutečňuje plnění s nárokem na odpočet daně, zahrnuje obrat dosahovaný touto osobou samostatně mimo společnost a celou společnost. Společnost je upravena v obč. zák. (§ 2716 a násl.).

K odst. 2 písm. f)

12. Jakákoliv fyzická osoba, bez ohledu na to, zda podniká, může na základě svého rozhodnutí vést účetnictví.

K odst. 2 písm. g)

13. Fyzická osoba – podnikatel, který se v rámci společnosti dle obč. zák. (§ 2716 a násl.) sdruží s účetními jednotkami podle písm. a) až f) nebo h) až l), se stává účetní jednotkou. Takováto účetní jednotka může ukončit vedení účetnictví nejdříve po uplynutí 5 po sobě jdoucích účetních obdobích, ve kterých vedla účetnictví (§ 4 odst. 7).

K odst. 2 písm. h)

14. Zák. o účetnictví si ponechává rezervu pro zmocnění vztáhnout povinnost stát se účetní jednotkou na další zvláštní právní předpisy.

K odst. 2 písm. i)

15. Z důvodů veřejně prospěšných, anebo soukromých může být vyčleněn majetek z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěří správci majetek k určitému účelu smlouvou nebo pořízením pro případ smrti a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat. Vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu vykonává vlastním jménem a na účet fondu svěřenský správce, přičemž majetek ve svěřenském fondu není ani vlastnictvím správce, ani vlastnictvím zakladatele, ani vlastnictvím osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno. Při zániku správy svěřenského fondu vydá svěřenský správce majetek tomu, kdo na něj má právo. Právní úprava svěřenského fondu je dána § 1448 a násl. obč. zák.

K odst. 2 písm. j)

16. Penzijní společnosti (zák. o důchodovém spoření) obhospodařují důchodové fondy, do nichž se shromažďují a umisťují prostředky účastníka důchodového spoření a po splnění podmínek se provádí převod prostředků na účastníka spoření. Důchodový fond nemá právní subjektivitu. Konkrétní úprava práv a povinností vztahujících se k důchodovému fondu, jejichž nositeli jsou penzijní společnosti, je zejm. v § 42 a násl. zák. o důchodovém spoření.

17. Možnost doplňkového penzijního spoření u penzijních společnostech upravuje zák. o doplňkovém penzijním spoření.

K odst. 2 písm. k)

18. Investiční fondy bez právní osobnosti upravuje zák. o investičních společnostech a fondech.

K odst. 2 písm. l)

19. Řada subjektů vzniká na základě zvláštního zákona, který může mimo jiné stanovit, zda jsou účetní jednotkou. Mezi takto vymezené účetní jednotky patří např. krajské hygienické stanice (§ 82 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví), Český telekomunikační úřad (§ 3 odst. 2 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích), Rejstřík trestů (§ 1 odst. 1 zák. o Rejstříku trestů), Evropské sdružení (§ 9 odst. 1 zákona č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském sdružení) a další.

K odst. 3

20. Usnesením vlády č. 561 (UV č. 561/2007 – k vytvoření účetnictví státu) ze dne 23. května 2007 bylo schváleno s účinností od 1. ledna 2010 účetnictví státu. Tím vláda

zahájila účetní reformu v oblasti veřejných financí. Za základní cíl stanovila vytvoření podmínek pro efektivní zajištění správných, úplných a včasných informací o hospodářské situaci státu a o vybraných účetních jednotkách.

21. Zákon taxativně vyjmenovává vybrané účetní jednotky, kterými jsou organizační složky státu, státní fondy podle rozpočtových pravidel, územní samosprávné celky, dobrovolné svazky obcí, Regionální rady regionů soudržnosti, příspěvkové organizace a zdravotní pojišťovny.

K odst. 4

22. Ministerstvo financí je osobou, která zjišťuje účetní záznamy pro potřeby státu, sestavuje účetní výkazy za Českou republiku a spravuje centrální systém účetních informací státu. Ministerstvo financí je také tím, kdo zajišťuje metodickou podporu vybraným účetním jednotkám v rámci zjišťování účetních záznamů pro potřeby státu.

23. Konsolidační vyhláška státu pak určuje podrobnosti při vytváření účetních výkazů za Českou republiku.

Související ustanovení:

§ 4 – lhůta vedení účetnictví, § 8 – inventarizace podmínkou průkaznosti, § 9 – plný rozsah účetnictví, zjednodušený rozsah účetnictví, § 13 – účetní knihy, § 33a – průkaznost účetních záznamů

Související předpisy:

§ 1 zák. o Rejstříku trestů, – § 45 až 52 zák. o rozpočtových pravidlech, – § 82 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, – § 4a zák. o DPH, – § 9 zákona č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském sdružení, – § 3 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, – § 42 a násl. zák. o důchodovém spoření, – zák. o doplňkovém penzijním spoření, – § 18, 20, 37, 136, 420, 1448 a násl., § 2716 a násl. obč. zák., – zák. o investičních společnostech a fondech, – konsolidační vyhláška státu, – usnesení vlády č. 561 (UV č. 561/2007 – k vytvoření účetnictví státu) ze dne 23. května 2007

§ 1a

SUBJEKTY VEŘEJNÉHO ZÁJMU

Za subjekt veřejného zájmu se považuje účetní jednotka se sídlem v České republice, která je

- a) uvedena v § 19a odst. 1,**
- b) bankou podle zákona upravujícího činnost bank nebo spořitelním a úvěrním družstvem podle zákona upravujícího činnost spořitelních a úvěrních družstev,**
- c) pojišťovnou nebo zajišťovnou podle zákona upravujícího činnost pojišťoven a zajišťoven,**
- d) penzijní společností podle zákona upravujícího důchodové spoření nebo doplňkové penzijní spoření, nebo**
- e) zdravotní pojišťovnou.**

K § 1a

1. Subjektem veřejného zájmu jsou míněny pouze ty účetní jednotky, které mají sídlo na území České republiky [§ 1 odst. 2 písm. a) zák. o účetnictví]. Jedná se o:

- Obchodní společnosti, které jsou emitenty investičních cenných papírů přijatých k obchodování na evropském regulovaném trhu, které pro účtování a sestavení účetní závěrky aplikují IAS/IFRS.
- Banky, spořitelny a úvěrní družstva.
- Pojišťovny a zajišťovny.
- Penzijní společnosti.

Související ustanovení:

§ 1 – účetní jednotky, § 19a – účetní jednotky aplikující IFRS

Související předpisy:

zák. o bankách, – zák. o spořitelních a úvěrních družstvech, – zák. č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, – zák. č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, – zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, – zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách

KATEGORIE ÚČETNÍCH JEDNOTEK A KATEGORIE SKUPIN ÚČETNÍCH JEDNOTEK**§ 1b**

(1) Mikro účetní jednotkou je ta, která k rozvahovému dni nepřekračuje alespoň 2 z uvedených hraničních hodnot

- a) aktiva celkem 9 000 000 Kč,**
- b) roční úhrn čistého obrátu 18 000 000 Kč,**
- c) průměrný počet zaměstnanců v průběhu účetního období 10.**

(2) Malou účetní jednotkou je ta, která není mikro účetní jednotkou a k rozvahovému dni nepřekračuje alespoň 2 z uvedených hraničních hodnot

- a) aktiva celkem 100 000 000 Kč,**
- b) roční úhrn čistého obrátu 200 000 000 Kč,**
- c) průměrný počet zaměstnanců v průběhu účetního období 50.**

(3) Střední účetní jednotkou je ta, která není mikro účetní jednotkou ani malou účetní jednotkou a k rozvahovému dni nepřekračuje alespoň 2 z uvedených hraničních hodnot

- a) aktiva celkem 500 000 000 Kč,**
- b) roční úhrn čistého obrátu 1 000 000 000 Kč,**
- c) průměrný počet zaměstnanců v průběhu účetního období 250.**

(4) Velkou účetní jednotkou je ta, která k rozvahovému dni překračuje alespoň 2 hraniční hodnoty uvedené v odstavci 3.

(5) Za velkou účetní jednotku se vždy považuje

- a) subjekt veřejného zájmu,**
- b) vybraná účetní jednotka.**

K § 1b

1. Kategorie **mikro, malé nebo střední účetní jednotky** jsou charakteristické tím, že **nepřekračují alespoň 2** z hraničních hodnot.

Účetní jednotka	Aktiva celkem	Roční úhrn čistého obratu	Průměrný počet zaměstnanců
Mikro	9 000 000 Kč	18 000 000 Kč	10
Malá	100 000 000 Kč	200 000 000 Kč	50
Střední	500 000 000 Kč	1 000 000 000 Kč	250

2. Kategorie **velká účetní jednotka**:

- **Překračuje** alespoň 2 hraniční hodnoty pro vymezení střední účetní jednotky.
- Jedná se o **subjekt veřejného zájmu** (obchodní jednotka povinně účtující a vykazující podle IFRS, banka nebo spořitelna a úvěrní družstvo, pojišťovna, zajišťovna, penzijní společnost, zdravotní pojišťovna).
- Jedná se o **vybranou účetní jednotku** (organizační složky státu, státní fondy podle rozpočtových pravidel, územní samosprávné celky, dobrovolné svazky obcí, Regionální rady regionů soudržnosti, příspěvkové organizace, zdravotní pojišťovny).

3. Ukazatel „**úhrn aktiv celkem**“ je odkázán na rozvahu (§ 1d odst. 1) s tím, že není upřesněno, zda se jedná o „aktiva brutto“ či „aktiva netto“. Lze se domnívat vzhledem ke znění Přílohy č. 1 vyhlášky 500, že zákonodárce má na mysli „aktiva netto“. Úvahu lze opřít i o bilanční rovnici, kdy ze vztahu $\sum \text{aktiva} = \sum \text{pasiva}$ plyne, že aktiva jsou v **netto hodnotě**, bez korekce o oprávek a opravné položky.

4. **Ročním úhrnem čistého obratu** se pro účely zák. o účetnictví rozumí výše výnosů snížená o prodejní slevy, dělená počtem započatých měsíců, po které trvalo účetní období, a vynásobená 12.

5. Stanovení **průměrného počtu zaměstnanců** pro účely zák. o účetnictví vychází z metodiky Českého statistického úřadu pro průměrný přepočtený evidenční počet zaměstnanců. Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený je přepočtem průměrného evidenčního počtu zaměstnanců ve fyzických osobách podle délky jejich pracovních úvazků na zaměstnavatelem stanovenou (plnou) pracovní dobu. Průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách (čtvrtletní) je vypočten jako aritmetický průměr z (příslušných tří) měsíčních průměrných počtů (vypočítávají se jako součet denních stavů dělený počtem kalendářních dnů v měsíci).

Související ustanovení:

§ 1 – účetní jednotky, § 1d – vymezení některých pojmů, § 19a – účetní jednotky aplikující IFRS

Související předpisy:

zák. o bankách, – zák. o spořitelních a úvěrních družstvech, – zák. č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, – zák. č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, – zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, – zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, – zák. o rozpočtových pravidlech, – vyhláška 500